

D. D. 23.
CYNNOGRA-
PHIA,

QUAM,
CONSENS. EXPERIENT. FACULT. MEDICÆ
IN REG. ACADEMIA UPSALIENSI,
SUB PRÆSIDIO,
VIRI NOBILISSIMI ET CELEBERRIMI

DN. DOCT. CAROLI
LINNÆI,

S:Æ R:Æ MITIS ARCHIATRI, MED. ET BOTAN. PROF.
REG. ET ORD. ACAD. IMPER. MONSPEL. STOCKH.
UPSAL. BEROL. TOL. ET LONDIN. SOCH,
Nec non

EQUITIS AURATI DE STELLA POLARI.

PUBLICÆ CURIOSORUM CENSURÆ SUBMITTIT,

ERICUS M. LINDECRANTZ,
O-GOTHUS.

IN AUDIT. CAROL. MAJ. D. XXI. DECEMB.
ANNI MDCCCLIII.

H. A. M. S.

UPSALIÆ, Exc. LAUR. M. HÖJER, Reg. Acad. Typogr.

4845
KONGL. MAJ:TS^e
HÖGSTBETRODDE MAN,

OCH

SVEA RIKES RÅD,

CANCELLER

ÖFWER LUNDS ACADEMIA,

RIDDARE och COMMENDEUR

AF KONGL. MAJ:TS ORDEN,

Högwälborne FRIHERRE

HERR NILS

PALMSTIERNÄ,

NÅDIGSTE HERRE.

För.

EDER. EXCELLENCE.

Ögon.

Framlägges. Här.

En Ringa Läröspan.

I.

Wördnadsfull. Förtröstan.

Att. Winna.

Nådigt. Hägn. Och Förswar.

Hwad.

I. Ämmets. Wårde. Saknas.

Erlätter.

EDER. EXCELLENCE.

Så. Högt.

Wördade. NAMN.

Och. Som.

Thess. Uphofsman.

Ej. Annat.

Har. Att. Framte.

Till.

Ödmjuk. Erkånsla.

För. All.

Wederfaren. Nåd.

Tåktes.

EDER. EXCELLENCE.

Uptaga.

Et. Wålment. Upsåt.

Med.

Nådigt. Wålbehag.

Och.

Och. Tillåta. Mig.

I.

Så. Ömigt. Mått.

Som. Hittils.

Njuta.

EDER. EXCELLENCES.

Höga. Hågu.

Och.

Nådiga. Åtanka.

Allmagten. Göre.

EDER. EXCELLENCES.

Dagar.

Både. Glada. Ock. Många.

Till.

Det. Allmännas. Sällhet.

Höga. Anhörigas. Hugnad.

Samt.

Många. Enskildtas.

Lycka. Och. Wålgång.

Frambårdar.

Med. Djupesta. Wördnad.

Till.

Dödsstunden.

EDER. EXCELLENCES.

underdån-ödmjuka tjänare.
ERIC LINDECRAANTZ.

ENKE-FRUN,

Wålborna

Fru MARGARETHA
CHARLOTTA
ROSENSTRÄHLE,

Min Huldesta MODER.

Med så mycket större skål, upoffrar jag, Min Huldesta MODER, denna förtllingen af mina Academiska arbeten, som den endast, genom Edar godhet kommit i ljuset. The öma rørelser, som af Min Huldesta MODERS mångfaldiga godhet och dageliga omsorg för min wålgång, ståndigt hos mig upwäckas, skulle jag såfångt bemöda mig att tillbörligen yttra. En wördnadsfull tyftnad må heldre blifwa en tolk, af den hemliga erkänsla, jag håremot i mitt innersta hyser; eller hwad jag än widare utbeder mig år, att thessa blad må anses såsom ett nitfult prof af min wördnadsfulla tacksamhet, som oftast påminnes om sin skyldighet; fast jag ej förmår atbörda mig den skuld, i hwilken jag så länge håstet. Den Högste förlånge Min Huldesta MODERS lefnads dagar, under nyttjandet af beständig wålgång och sällhet, önskar jag, som med all Sonlig wördnad ouphörligen lefwer

Min Huldesta MODERS

Lydigste Son,

ERIC LINDECRANTZ.

KONGL. MAJ:ts
TRO-TJÄNARE och HÄRADSHÖFDINGE,
Wälborne

Herr JOHAN ADLERKLO,

Samt

BRUKS-PATRON,

Wälborne

Herr CARL GUST. ADLERKLO,

Mine käreaste BRÖDER.

*Ej illa tagen upp, att jag på dessa blad
Tör Edra wärda Namn för allmän åsyn bära.
Den dagen klarnat war, som gör mig mer än glad
Att nämna Edert lof, och tekna Eder ära;
Fast weka fjädren syn's af wanmägt swigta neder,
Då hon bordt tekna rätt Er wälförtjänta heder.*

*Ej Rökwerk eller Gull jag till mitt offer gör;
Min ringa skänk jag Er på stampat linne delar;
Och fast jag till Ert pris långt mer än detta bör,
Så wet jag Eder Dygd den bristen gerna belar;
Än torde lyckan wäl ett annat öde stifta,
Som kan min ringa magt i bättre willkor skifta.*

*Glöm ej wid ledig stund, att skåda på det djur,
Jag wet Er roar nog i skogens lunder täcka,
J knapt sku finna ett, som är af slik natur;
Och kan en sådan lust och undran hos oss wäcka.
Sist önskar jag, at J må uti rolig lugnad
Få smaka alt det godt, som gör Er frögd och hugnad.*

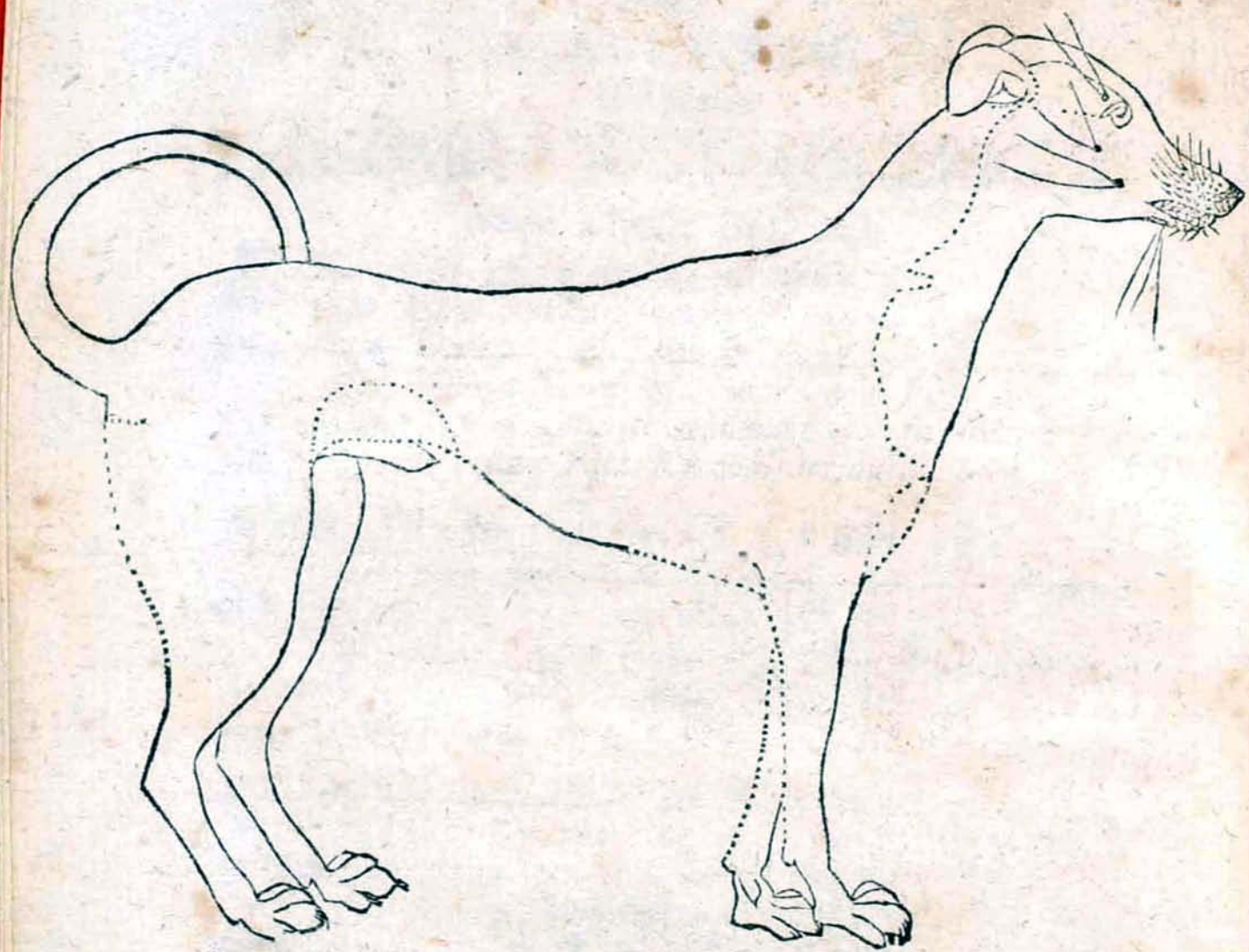
Framhårdar med all Broderlig kärlek

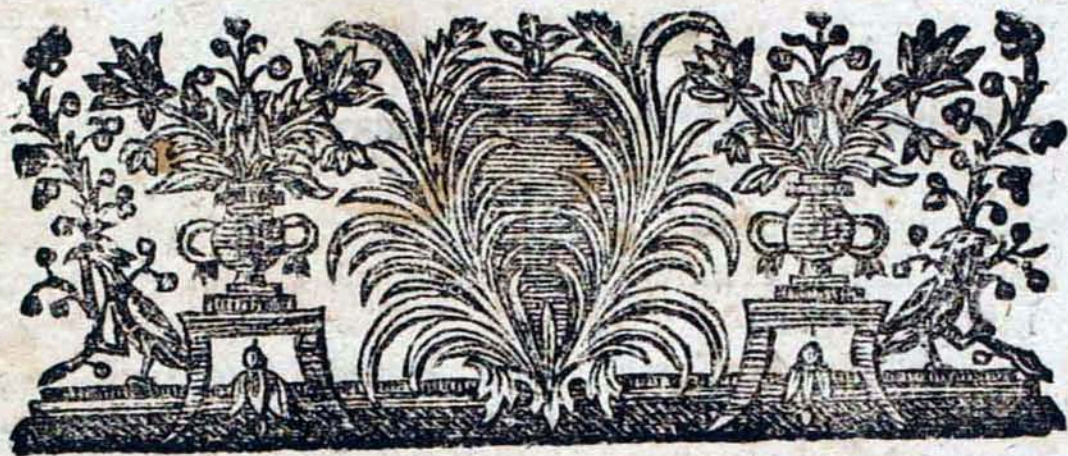
Mine käreaste BRÖDERS

ödmjukt Tjänare,

ERIC LINDECRANTZ.

L. N. 7.

PRÆFATIO.

Nihil in rerum natura existit, quo mentes humanæ, magis delectentur, animique mortalium in admirationem excitentur, quam consideratio innumerarum illarum sortum, quibus Omnipotens Creator *Quadrupedia* instruxit; mirum itaque mihi videtur, quod illorum historia, fere in hunc usque diem, dum reliquæ scientiæ, recentiorum industria, veterum se exuerunt fabulis, Zoologia nempe Quadrupedum, adhuc coacta fuerit, in pannosis suis vestimentis sese ostendere.

Animal illud notissimum, quod merito Martyr Medicorum dicitur, CANEM scilicet, cujus descriptionem qualemcunque cum historia, heic tradere

A

con-

constitui, non ineptam esse materiam, Speciminis Academici loco, edendam, & a nemine mihi vitio vertendam, puto; nec dubitavit illustrissima Regia Scientiarum Academia Londinensis *Canem* in suum insigne eligere.

Hic idem Canis, apud omnes fere nationes, tantam invenit gratiam, ut in ædibus illarum adoptetur, & propriis earum eduliis nutriatur; immo nobiliores Domicellæ atque Matronæ illum in deliciis gentis humanæ sæpe habent, cum Melitæi catelli, Clientum instar ipsis sunt. Nec quisquam credat, hoc argumentum sat esse pertractatum, quamquam *Cajus* de Canibus Britannicis, & *Paullinus* in *Cynographia* sua prolixè de Canibus scripserint, ut alios taceam, quos Benevolus Lector sibi familiares reddat, si multa hac in re scire cupiat. Instituti ratio jam mihi non permittit, plura hac de re proferre, quam quæ imprimis ad historiam naturalem attinet, nam si omnia ad historicam Litterariam, anatomiam comparatam, Medicamentorum compositiones &c. pertinentia, commemorare vellem, opella hæc in volumen adcresceret, & vix finem attingerem.

§. I.

GENUS.

CANIS est quadrupes ordinis *Ferini*, cui Dentes molares superiores seni, inferiores septeni.

Primores superiores sex: lateralibus longioribus.

Primores inferiores sex: extimis, latere extremo, denticulo instructis.

Canis

Canini solitarii: superiores distantes a primori-
bus: inferiores distantes a molaribus.

§. II.
SPECIES.

Ad hoc genus, præter *Canem* nostrum *domesti-*
cum, pertinent quoque, *Lupus vulgaris*, & *aureus*,
Hyæna, *Vulpes campestris* & *vulgaris* atque *alba*,
quos aliis relinquo; nam primam speciem mihi satis
superque sufficiat pertractasse.

Canis, in systemate naturæ N. D. Præsidis, a
reliquis speciebus hujus generis distinguitur *Cauda*
sinistrorsum recurva, quæ nota characteristica in hac
specie tam singularis est, ut inter quadrupedia vix
unquam unum reperiatur, quod caudam hoc modo
reflektat; cum enim sub cursu non recta incedat,
sed latus dextrum antice obvertat, necesse est, ut
cauda a latere adverso seu contrario reflektatur,
ne aeri resistat; sin autem unus ex centum caudam
dextrorsum flektat, non magis variat rem, quam
homo digitis sex, suam speciem.

Exempla ex anatomicis habemus, e quibus sa-
tis convinci possumus, quod structura corporum,
tam animalium quam hominum, præternaturalis &
interdum plane inversa fuerit, idque eo ordine, ut
ventriculus cordis sinister fuerit dextrorsum & dex-
ter sinistrorsum, & sic per totum corpus reliquæ
partes ordinem servarunt perversum. Nulla mi-
hi data fuit occasio ejusmodi *Canem* aperiendi, qui
caudam flektit dextrorsum, quapropter aliis obser-

vandum relinquo, annon scilicet Ren alter, qui alias sedem suam superne habet, apud tales inferius collocetur.

§. III.

VARIETATES.

VARIETATES canum fere innumeræ sunt, & prorsus plures quam reliquorum animalium. Præcipuæ apud auctores & quæ communiter nominantur, sunt sequentes

1. *Canis domesticus* s. villaticus, magnitudine vulpis, Auriculis erectis, Cauda subtus fere lanata. Nostratibus *Hushund*.

2. *Canis Sagax*, vulgo *Vestigator*, Auriculis pendulis, Cauda minus recurvata, Digito spurio unguiculato ad tibias posticas, Occipite prominulo, vulgo *Venaticus* dictus. *Jagthund*.

3. *Canis Grajus* magnitudine Lupi, Rostro attenuato, Dorso convexo, Abdomine angustato, Cauda lævi, Pedibus angustis. Nostratibus *Vintbund*.

Ob miram alacritatem in currendo, licet minus latret, in venationibus magna festinatione factis, utui est.

4. *Canis Mastivus* seu *Moloffus*, magnitudine Lupi, undique torosus, crassus, Labiis inferioribus ad latera laxis & propendentibus. Ejusmodi sæpe inveniuntur in macellis & ad pecora a Lupis servanda apti. Nostratibus *Blodbund*.

5. *Canis aquaticus*, apud nos *Anglicus* dictus, notabilis Pilo longo crispo, instar ovis.

Hic

Hic præ ceteris docilis & fidelis; faciliusque a-
quam intrat. Nostratibus *Dogg*.

6. *Canis Melitæus*, est pygmeus, magnitudine
sciuri, Domicellarum oblectamentum, quem secum
portant dum ambulant, in sinum excipiunt dum quie-
scunt & in lectum dum dormiunt. Nostratibus *Knä-
bund*.

Hic parvus fit, dum catuli spina dorsalis spiri-
tu vini & oleis acribus inungitur, & inedia premitur.

7. *Canis Fricatrix* distinguitur Naso retuso, resi-
mo, brevissimo, nigro; Corpore brevi, quadrato;
Auribus pendulis. Communiter reliquis mitior & hoc
ævo apud nos vulgatissimus evasit. Nostratibus
Mops.

8. *Canis Vertagus*, distinguitur Pedibus brevis-
simis, curvatis & trunco longiore; in patriam in-
troducitur non ita pridem a gloriosissimo Rege FRIE-
DERICO I; facilius cryptas & antra Vulpium, Me-
lum, & Cuniculorum intrat. Nostratibus *Hanse*.

9. *Canis extrarius s. Hispanicus* nuper etiam apud
nos & imprimis ad aulas procerum & magnatum gra-
tiam invenit, distinctus Corpore parvi, lævi, Auri-
culis longis, propendentibus, lanatis. *It. Wgot. 117.*

10. *Canis avicularius*, Corpore sæpius variegato,
Cauda truncata, quæ catulo adolescente putredine
& tabe corripitur ac decidit, superstite basi vix palma-
ri. Nostratibus *Rapphönsbund*.

11. *Canis Ægyptius* nudus & depilatus, sæpius
absque omni pilo, Cute nigra instar Morionis. No-
stratibus *Nakenbund*.

§. IV.
DESCRIPTIO.

Describendis quadrupedibus haud mediocri sufficit exercitatio, nam saepissime apud auctores inveniunt cetera animalia, quam accuratissime, Quadrupedia vero quam pessime esse descripta.

Varietates Canum, ut nuper ostensum, quam plurimae sunt; Permulti eam fovenerunt opinionem, ab initio plures fuisse Species, alii autem per partum hybridum & generationem aequivocam cum aliis Feris, tot varietates existisse. Si vero attentius inspiciamus speciem, unam eandemque esse, facile constabit.

Caput horizontale, ante oculos angustatum, pilis brevioribus tectum, *Cranium* elevatum vertice carinato.

Dentes primores superiores sex, recti, paralleli: lateralibus remotis.

- - *Primores inferiores paralleli:* exterioribus lobulo laterali instructis.

- - *Canini* ubique solitarii, subulati, majores: superiores utrinque remoti, inferiores tantum postice remoti.

- - *Molares superiores* sex utrinque, inferiores septem, acuti, sublobati.

Labium superius obtusum, fornicatum, lateribus tegens inferius, antice lacuna longitudinaliter connivente excavatum.

- - Inferius margine laterali occultato, nudo, molli, obtuse denticulato instar cristae.

Mustaces labii superioris ex vibrizis rigidiusculis, antroorsum flexis, quinque vel sex ordinum horizontalium, insidentibus papillis verrucosis: superiore ordine remotiore. Labium inferius antice plurimis papillis fetiferis adspersum est.

Nasus prominet ultra labium, obtusus, nudus, rugosus, humidiusculus. *Narium* foramina rotunda, extrorsum recurvata sinu lunari.

Oculorum Iris grisea, *Pupilla* nigra, *Membrana Nictitans* intra canthum oculi majorem, brevis. *Supercilia* vix ulla, quamvis pili in palpebra superiori, versus canthum minorem, promineant.

Auriculae pilosae, oblongo-ovatae, margine bascos superiore reflexo, margine postico versus basin duplicato: interiore bilobo.

Verrucae faciei septem.

α) *Unica* supra canthum oculi majorem.

β) *Unica* in medio utriusque *Malæ*.

γ) *Unica* utrinque extra dentes molares.

δ) *Unica* impar, sub gula.

Lingua laevis, obtusa, planiuscula, longitudinaliter canaliculata. *Palatum* transversim profunde sulcatum.

Collum teretiuseulum, longitudine fere capitis.

Truncus teretiuseulus, versus abdomen postice attenuatum.

Suturae velleris distinctissimae & singulares sunt XIII.

α) *Unica* utrinque ab auricula, per latera colli, flexuosa descendit ad basin sterni & connectitur

Etitur cum opposita, ubi vorticem non minus format, quam in medio itinere ad latus utrinque colli.

β) *Unica* impar a basi sterni ad ejusdem apicem ducta, ad nexa priori.

γ) *Unica* a flexura cubiti ad manum.

δ) *Unica* ad anum brevis, transversalis

ε) *Unica* ab umbilico, latera abdominis utrinque ambiens, ad inguina desinens.

ζ) *Unica* ab ano ad poplites.

η) *Unica* brevissima ad Canthum oculi minorem.

Pedes antici Digitis quinque, semipalmati, vestiti: Digitis duobus intermediis æqualibus, longioribus; duobus lateralibus æqualibus, brevioribus; Pollice ad latus interius tarsi brevissimo. *Calcaneum sub basi carpi*, digiti forma, muticum, apice nudum.

Pedes postici anticis simillimi, sed absque pollice.

Ungues convexi, modice compressi, obtusi, in omnibus digitis fixi, quos nunquam retrahit, hinc obtusiores evadunt.

Cauda cylindrica, pedibus brevior, sinistrorsum recurvata, pilis vestita, quam hilaris recurvat, timidus vero inter femora inflectit.

Scrotum vestitum quoad partem. Præputium prominulum, vestitum.

Mammæ in fœmina decem, quorum sex in abdomine, quatuor in pectore. At in Masculo mammæ tantum sex in abdomine, in pectore vero nullæ.

Tot notæ speciales canis, satis superque ostendunt, varietates datas non constituere distinctas species. Ex datis etjam colligitur *Verrucas* naturales

les & *Suturas* velleris, minime uti hucusque a Zoologis omnibus factum, in descriptione Animalium, prætereundas esse.

§. V.

INGESTA.

Ex dentium structura facile concludere possumus, quod animal sit carnivorum, non vero omnes appetit Carnes; testatur quotidiana experientia eum Aves viroso odore infectas non tolerare: e. g. *Colymbus arcticus* globo perfossus, ex aqua non adportatur a Cane aquatico, qui quidem primo insultu avide illumprehendit, mox tamen ob odorem adversum demittit; sic ossibus anserum non vescitur, & multo minus *Accipitre*, *Corvo*, *Cornice*, aliisque. Naturæ Auctor, sapientissime hoc modo odoras has aves & imprimis rapaces a morfu Ferarum convivarum & rapacium liberavit, quæ alias illis sæpissime cibus essent commodus. Teste D. D. HASSELQUIST, (populari meo quondam dilectissimo) in urbe Cajro, singulis annis, canibus stipendia dantur, quibus quotidie caro emitur, & extra urbem in Canum & Vulturum alimentum ejicitur, quo hi sustententur, qui conjunctis viribus cadavera consumant & aerem purificent, ubi inter se amicissime conspirant Canes, & Vultures, ut non tantum in eodem nido pullos educant, sed & ex eodem cadavere cibum assument amicissimi.

Cadavera etiam putridissima illis tanquam deliciae
B
sunt

sunt. Canis enim, etiamsi in aula educatus, invenitur nullus, qui foetidissimum cadaver, data occasione non vorat. Prædam non vulneri inhiando, sed trahendo dilacerat, & dum esurit, ipsa ossa integra deglutire valet, quæ tamen, mirum dictu, in ventriculo solvuntur, ita ut nullum animal mihi notum sit, quod tam firma possidet organa Chymificationis: inopia carnis, Pisces, fructus, herba succulentæ & omnia ex farina parata, cibo inserviunt; vix ac ne vix quidem Olera cruda & pure vegetabilia illum edere observamus.

Si ægrotat, ut sæpissime evenit ingruente tempestate, quod ex nausea & odore foetido, quem spirat, colligitur, folia quorundam Graminum præsertim *Tritici repentis*, aut *Canini*, vel *Dactylis glomerati* assumit, quibus vomitus excitatur, sicque curatur. Satur cibus aut nausea correptus Canis, invidus ad pastum adigitur, si alius accersetur Canis, quem ringente ore & dentibus denudatis, oculis fulgentibus & erectis pilis dorsalibus cum murmure irato repellit. Si clanculum cibum abstulerit, quasi facti conscius, cauda demissa & incurvata in fugam se conjicit.

Potus ejus est aqua, & quidem in parva dosi, quam lingua exserta solum lambendo haurit, quia nasus ejus prominens hauriendo bibere non sinit, ne narium foramina demergantur.

§. VI

EXCRETA.

Excrementa plerumque sunt scybala dura, & quan-

quando ossa in cibum sibi assumfit, *alba*, quæ a Pharmacopœis *album Græcum* sive *Magnesia animalis*, appellantur.

Natura eum docuit, ne promiscue sua deponat excrementa, uti cetera animalia, sed supra stipites & Lapides, vel alia sterilia loca, idque non sine causa; nam hæc excrementa, nunquam vegetabilia alunt, sed omnimode destruunt, quod inprimis apud Canes catenarios videtur, ubi omnes pereunt plantæ, exceptis *POLYGONO aviculari* & *SISYMBRIO Sophia Chirurgorum*. Insecta ne hæc quidem excrementa attingunt, quoniam maximam vim septicam possident, quod olim perspicacissimus Listerus observavit, siquidem, dum quis calcavit excrementa nuper deposita, calceamenta, licet recentissima & fortissima, intra octiduum in eodem loco corrupta evadunt,

Urinam quoque ad parietes, lapides vel stipites libenter reddit, præprimis, si alius Canis antea eundem locum Urina irroraverit, idque femore elevato, & si plures convenient superbi Canes erectis in cervice pilis, alternatim nasu anum alterius olfaciunt ac si inde familiam hariolarentur, & iteratis vicibus vel centies sæpe adspargunt sua urina, ut mirari liceat unde tantam urinæ copiam acquirant, quod tamen Catelli imitari non possunt; qui caligas ex pilis Canum habent, hoc incommodum & contumeliam, ut ita dicam, pati coguntur.

§. VII.

MOTUS.

Canis expedite currit & multa vestigia irrita facit. Dominum suum proficiscentem facile sequi potest, idque per totum fere diem, & licet roridus evadat, tamen non sudat. Sub motu vehementiori exferit ultra os lingvam, cujus extensione magna & repetita retractione, tantum frigidi aëris haurit, ut sanguinem fervidum refrigerare possit.

§. VIII.

QUIES.

Cubitus iturus semel vel bis plerumque circumvadit, ut commodum sibi eligat locum, & quam sæpissime supra pectus capite ad latus reflexo, vel etiam Capite supra pedes anteriores, quasi supra pulvinaria jacet.

§. IX.

SOMNUS.

Somnus admodum parvus & minime securus, licet sæpius cum stertore; quamvis enim dormiat, ad omnia, inprimis noctu, fere melius, quam si vigilaret, attendit. Ideoque custodes nulli aptiores esse possunt his, qui etiam minutissima observant, & *levisomna canum, fido cum pectore, corda Lucret.* Singulare est quod oscitet cum evigilat. *Somnia* sese sub somno insinuare apud canes evincunt pedum motitatio & levis latratus, præsertim in junioribus.

§. X.

§. X.

PROPAGATIO.

Catuliens fœmina, statim menstruat, vulva intumescit & sic sequitur libido. Canes vicini gregatim congregantur & illam circumquaque sequuntur; ad domum advigilant, & se invicem mordent, ubi parvuli Canes semper cedere coguntur, & quicumque succumbit crudeliter, ab omnibus procis, moribus appetitur; succumbens autem se in dorsum prosternit ejulatu miserrimo, nec alii, uti reliqua animalia, opem ferunt in angustiis constituto; sed eundem, morfu magis destruere conantur. Rabidæ Libidinis Catula admodum sollicita, hinc illinc discurret, procos initio mordet, at illi eam, morfu licet maxime lacesciti, nunquam adgrediuntur, nisi sint castrati. Sub libidine sua, quæ per novem, solenniter dies durat, varios admittit Canes; dum mas semper sub copula, per aliquot horas, fœminæ adeo cohæret, ut vix separari possint. Mares admodum salaces, more libidinosorum hominum, in senectute cœcutiunt; nullam gerunt curam suæ sobolis, quoniam fœmina est Polygama; quæ lex in regno naturæ fere generalis est.

Per sexaginta vel sexaginta tres dies gravida est fœmina, & dum connexa fuit grosso Cane, quem præ ceteris præoptat, quasi naturalem ac suæ speciei debitam conservare vellet magnitudinem, majores, quamvis magno dolore, parit catellos. Ipsa obstetrix est, umbilicum dentibus abscindit, sine metu hæmorrhagiarum, & secundinam comedit.

Catela

Catelli cœci nascuntur & intra undecim dies vilum non assequuntur, quo sub tempore & quamdiu matris sugunt ubera, genitrix urinam & excrementa illorum haurit, ne minima impura macula nidum contamineat; ceterum de catulis suis valde sollicita illos defendit & multum lingit.

Quovis partu sæpius octo, interdum decem, edit catellos, quos, si disjiciantur, mater iterum perquirat, magnaque prudentia, illos in ore ad nidum portat, & quod attentionem meretur, semper optimum primo refert catellum, quem venatores potissimum conservant. Ex diversa structura pullorum, uno eodemque partu enixorum, qui referunt varietates patrum, facile colligitur, matrem una eademque libidine sæpe concipere a variis maritis.

Observatu dignum est, quando *Canicula Aquatica* e cane *Lævi* fecundata, quod illi solummodo *catuli*, crispata evadant, qui sexus sunt fœminei; ita quoque, dum fœmina glabra, e cane aquatico imprægnata, *catuli* masculini solummodo crispi fiunt. Hoc phænomenon quoque obtinet, quando gallinæ *Crispæ* cum glabris nuptias celebrant, quæ experimenta generationi lucem aliquam adfundunt.

Dum *Catelli* discurrere incipiunt, calceos arrodunt & quidquid illis occurrit, gestant & trahunt, signo eos dentitione laborare. Intra anni spatium debitam habent magnitudinem, quo sub tempore alacriores & jucundiores sunt. Sexus sequior, sæpe intra annum, marem admittit.

§. XI.
SONUS.

Sonus Canibus admodum sonorus & singularis est, præsertim quem irati ebuccinant, *Latratus* dictus, qui magis sonorus & promptus quam alius cujusda animalis, quique e longinquo exaudiri potest; eo tanquam minis, peregrinos & hostes omnes excipiunt & prosequuntur, ac si quovis momento inhiarent. Solent autem facillime repelli, si quis manu expansa unguis ostendat, vel manu terram versus prehendat, quo se in fugam conjiciunt, quamvis mox recurrant Timidi & circumspecti, ne lapidem sumserit homo, & si lapidem conjiciat, dimittit Canis hostem, dum morlu lapidem apprehendit. In intula Juan Fernandez consuetudinem latrandi omnino obliti erant canes, idque ita ut cum anno 1743 capti essent a nautis & inter illorum Canes, qui latrare possent, positi, magna cum difficultate ab illis artem discere potuere. *Ulloa itin. T. 2. p. 25.*

Idem etiam in Urbe Cachao observatur, hinc canes ab Europa sumunt, ut horum indicio latronum insultum avertant. *Cfr. Collect. d' Hist. Gen. des voyages T. VIII. p. 211.*

Lappis & Dalekarlis est arcanum, nobis ignotum, furiosissimum Canem latrantem in momento in fugam conjicere, ut taciturnus caudam inter femora flectat & se recipiat ocissime, quod vocant *Hugsa*.

Ejulante Hero, ejulat & canis fidelis, sono miserabili, quem etiam dum campanas pulsari & tibias inflari audiunt, exclamant, signo eos musica minime delectari.

§. XII.

Æ T A S.

Ætas ad annum duodecimum vel decimum quintum communiter sese extendit.

§. XIII.

M O R E S.

Ingenii analogo inter bruta animantia acriori pollet, quare & docilior est, quam aliud quodcumque animal; hinc discere potest foras ad exonerandam alvum ire; villam ab animalibus ignotis liberare; vigilantia sua domum servare; domesticis, si quid periculi adsit, latrando signum dare, si videlicet fures vel ignoti homines præsto sint. Ob has suas virtutes a ruricolis, quam sæpissime ligatur ad portam, ut latrando indigitet, quando quis accedit. Trahæ vel curru adest & commissas merces in via publica, Domino absente, quam fidelissime defendit.

Apud exteros sæpe in culina coquo intervitt, cum in rota versatili, veru extremitate adfixa, ambulando efficit, ut caro rite agitata ante focum affetur, & peracto labore, portiuncula assaturæ ei porrigitur instar sosti. Pedibus posterioribus erectus ambulare, sedere, choreas agere, & dum pecunia ei porrigitur, panem emere; rem deperditam Domini, quamvis longe distet, perquirere; literas adportare &c. addiscit: & quis omnia enumerare queat, quæ Canes discere possunt? summa fidelitate prosequitur Dominum, quem sequitur quorsum & quamdiu iter faciat, sæpius in via constitutus respicit,

spicit, num Dominus adveniat; alacris præcurrit, lassus autem insequitur. In bivio vero constitutus, si prior currat canis, expectat quoad Herus aderit, ut videat, quæ via sit capescenda; Domino contra advertarios quosvis auxilium ferre conatur.

Herus, cum domum redit, excipitur a Cane, qui adfiliendo lætitiã ostendit summã; cum liberis colludit & domesticis non allatrat, nedum mordet. Mendicos summo prosequitur odio, tanquam suos competitores. Cum alieni adveniunt Canes ipse in domo vult dominari, peregrinus; licet major, cedit minori, qui domesticus est. Canes, qui ab Indis educantur, Hispanos cohabitantes odio habent, & vice versa. *Ulloa itin. T. 1. p. 465.*

Dolorem & fidelitatem suam mortuo Domino sæpissime monstrat, immemor enim alimentorum, tristis adsidet funeri, quamdiu ei permillum fuerit; ad mensam quotidie servit, ut ossa aliaque accipiat, & gestibus suis novit mendicare, præsertim si caro adsit.

Canes *pecuarii* commissam gregem per totum sequuntur diem, hostes larrando profligant & Boves vel Oves a Feris defendunt, contenti modica cibi portione, quæ eis mane saltem & vesperti porrigitur. De cetero ova, pullos avium & leporum in sylvis investigant, & ad venatorum magnam indignationem auferunt. Mirandum sane est, quam prudenter natura genus gallinaceum sylvestre a Feris tectum esse voluerit, illo enim tempore quo Tetraonum species in sylvis ova fovent supra
 C ipsam

ipsam terram, omni carent odore, adeo ut Canis, etiamsi sagacissimus, æque ac reliquæ Feræ, Urogallum & Tetraonem minorem infcius præterire cogatur. *vid. It. Scanie. 358.*

Apud Gallos aliosque pecora, quæ prope agros pascuntur, sequi solent Canes, ut ista impediant, ne segetem attingant, unde sumtum & laborem sepibus extruendis impendere non tenentur incolæ.

Eodem Canum beneficio utuntur *Lappones*, quorum *Rangiferi* uno cœtu aliter non continerentur, sed huc illucque currerent; canes hi, Pastoris socii, inter ordinandam gregem Mures alpinos, alias *Gemler* vocatos, qui ibi ad magnam copiam inveniuntur, edunt.

§. XIII.

OLFACTUS.

Odora vi magna Canis Dominum suum investigat, persentiendo exhalationes ex ejus vestigiis, ut inter multa millia hominum illum inveniat, in templo, foro aliisque.

Venaticus Canis, naso attento, multo facilius sequitur vestigia, quam alius visu in ipsa recenti nive; & quod peculiare est, illa sæpissime vestigia odoratur, quæ ante diem pressa sunt, quo vero propius accesserit ad bestiam, eo crebrius & vehementius signum latrando dat, ne abscondere se audeat animal.

Venatio vix hominibus esset oblectamento, nisi canes haberemus, qui incomparabili suo olfactu,

Etu, & voce sonora nobis hac in re usui sunt, Mirum multis videtur, quod ingenia hominum inde delectentur, quod insidiosè vitam timidi & inermis leporis, auxilio omni destituti, extinguere queant, qui cœtu canum gulolorum circumdatus est.

In Norlandia & Lapponia alio plane modo venari solent, quam nostrates; Canis enim ibi adligatur ad Cingulum venatoris, postomide adposita, ne latret, & cum Canis taciturnus naso elevato, persentiscit animalis odorem ab aëre adductum, venatorem ad feram ducit.

Immo tanta odorandi vis canibus inest, ut Canis avicularius possit latrando designare, quod avis in hac vel illa arbore sedeat; sic quoque stando indicat, ubi Perdices in agro jaceant, eas denique ad mandatum venatoris lente pellit & tandem perterret.

Collectis viribus Ursum tenet; Taxum e speluncis expellit, & ubi ad litora repit, Anates, quæ in aquis natantes illum mirantur, propius ad se allicit, ut venator eas globo feriat; dum animalculo cuidam supervenit, venatori signum dat, ut alia taceam. Tubera apud exteros canum ope in sylvis investigantur, quæ levi latratu & terræ fossione indicant.

§. XV.

Apud Siberiacos plures Canes rhedam trahunt, uti apud nos Equi & Rangiferi, quibus viatores ab uno diversorio ad alterum proficiscuntur, & peregrinatores, qui ibi versati sunt, testantur

omnes, antequam viatores veniant, per totum diem illos ululare, signo tanquam infallibili incolis, quod quis iter facturus, proxime appropinquet.

In urbe Lima canes sunt tanquam *Vaticinatores*, nam antequam terræ motus eveniat, ululando latrandoque illum annunciant. *Ulloa itin. tom. I. p. 465.* Apud Nos, Matres familiarum, ex Canum multo latratu, se posse vaticinari credunt, quod peregrinus quis adventurus sit.

Præsides Chili, in Insula Juan Fernandez appellata, canes plantaverunt ad Capras extirpandas, quarum causa hostes hanc insulam invilere ceperunt. *Ulloa itin. v. II. p. 21.*

§. XVI.

M O R B I.

Morbi Canum varii, præcipui vero sunt *Alopecia* & *Scabies*, dum se ipsum supra dorsum comedit; hoc imprimis fit dum permultum edit carnis, fieri quoque dicitur, si sanguinem humanum hauriat; morbus frequentior in Regionibus calidis & ubi canes se non lavent.

Tenia haud raro carent, dum aquam turbidam bibunt.

Cæcitate & *Cophosi* mares imprimis laborant.

Rabies cum *Hydrophobia* est morbus, qui proprie generi Canino competit, furibundi sunt, & notissimos, sive homines sive animalia fuerint, mordent, quæ eodem inficiuntur morbo; mirum profecto phænomenon, quod si homo vel animal aliud, solummodo a dente Canis laceretur, eodem imbuantur genio,

genio, ut mordeant, latrent, linguam exporrigant, anhelent, &c. adeoque canis naturam imitari studeant, quæ historia in libris Medicis tritissima. In america meridionali canes cuidam morbo venereo, variolis haud dissimili, subjecti sunt, qui ab incolis Pestis appellatur. *Conf. Ulloa itin. T. I. p. 243.*

Acarus Fn. Sv. 1193.

Hippobosca Fn. Sv. 1043.

Pulex Fn. Sv. 1171. canibus magnam adferunt molestiam, tempore imprimis æstivo.

Sed neque Pathologiam, neque Medicinam canum heic demonstrare animus mihi est, nam per se hæc perampla est scientia.

Meminisse saltem sufficit experimentum singulare, quod si oleum quoddam distillatum Terebinthinæ, Juniperi &c. aliquot guttis caudæ apici instilletur, misere inde vexantur canes, latrando, currendo, caudam mordendo, dolorem summum indicant, qui per plura minuta durat.

§. XVII.

U S U S.

Albo Græco Chirurghi utuntur in cataplasmatibus, tanquam optimo Medicamento septico, dum scopus est, ut tumor necessario aperiatur. N. D. Præses dudum de hac vi sua propria experientia convictus fuit, quod nihil præstantius & huic in tali casu anteponendum.

Aleps canina quasi emolliens, in morbis pectoris, vulgo innotuit.

In *Colica* a quibusdam canis vivus supra stomachum imponitur, felici cum successu.

Canes juvenes a *Podagricis* adhibentur, ut pedes illorum perpetuo lingant, & eo modo materiam podagricam auferant; varii hoc modo valetudinem recepere pristinam. Exemplum recentissimum in Quæstore Holmiæ *Ajchelin* habemus, qui summe podagricus a Cane Melitæo lambente pedes curatus, unde Canis podagram accepit & mortuus fuit. Hic idem *Ajchelin* per duos annos liberabatur a Podagra, iterato tamen laborabat morbo, quare alium canem sibi acquirebat, cujus lingendi opera, iterum sanitati restitutus est.

Tibialia e pilis canis aquatici omnium calidissima sunt, hinc arthriticis solatium.

Si quis a Cane mordente pilos desumit, & vulneri ab eodem Cane facto imponit, facilius curari vulgo creditur.

Ulcera manantia Canes lambendo curant.

Vellere canino pro fimbriis circa mitras hyemales Rustici nostrates persæpe utuntur.

Coriarii albo græco utuntur, ad coria præparanda.

Sic quoque canes super antra, ubi Lupi capi solent, ponuntur, ut latrando vel ululando Lupos illic invitent.

§. XVIII.

Omnia illa emolumenta, quæ hi Martyres Medicorum anatomicis præstiterunt, heic enumerare supersedeo; adferam solummodo experimentum *Aselli* in detegendo *vasa lactea*; *Pecqueti* in demonstrando

Ductum

Ductum thoracicum; Harveyi in Circulationem sanguinis, Loveri aliorumque in Transfusionem & Infusionem, illudque experimentum, quod, ligato vel secto nervo recurrente, latratu omni destituatur; sic quoque ex Canicidiis, Tæniæ natura dilucide perspecta est. Qui canicidam infamem habent, milere errant, nec perpendunt, quam exigua sit differentia inter Canem & Lupum s. Vulpem, quibus quivis sine ignominia corium detrahere potest.

§. XIX.

Olim Romani Catellos summa cum voluptate manducarunt, quodque Chineses hodie faciunt. Non exinde tamen sequitur, neque ego contendo, illos vel alias ejusmodi feras in alimentum laudabile hominibus cedere.

§. XX.

Cuique notissimum, quo amore Canes ab hujus ævi formosissimis Domicellis curentur, colantur, blandæque compellantur, immo quam absurde, basia sæpiissime dentur illis, qui eadem cum sociis nuperime per partes corporis posteriores commutarint, & vulvam caniculæ linxerint, sive olida cadavera ederint; admittunt tamen venustissimæ Virgines & Matronæ, ut in omnium præsentia os illarum lingant, ad fastidium & nauseam spectatorum; ut reticeam, quod locum eis secum relinquunt in lectis pretiosissimis; a quo amore, si quis pudor, abstineant & caveant, ne Rabiem & Hydrophobiam a contubernali reportent, quod tristissimo eventu sæpius factum novimus; ne dicam, quod Canes focii, immundis pedibus & urina, pretiosissima aulea, sellia & vestimenta conspurcent.

TANTUM.

Til Herr AUCTOREN.

Mån kitslig tunga mera frågar:
Hwad frugt naturens kundskap ger?
Låt Momus häckla, om han wägar,
Apollo åt hans afund ler:
Från Kungars hof til minsta hydda
Des höga wärde klingar wäl;
Jag tror att werlden skal med nytta
För denna kundskap wara träl.

Er frågd, min Herre, har Er drifwit,
Att skildra för oss lifligt af
Ett djur, som werck'lig högst har blifwit,
Se'n mån'skan brukte det til slaf;
I största Hof det plats har wunnit,
Och främsta sätet altid tar:
En Chloris bäst lär hafwa funnit,
Hwad tycke det hos henne har.

Wi derfor' Er stor heder böra,
Då wi få känna sådant djur,
Som kan de grymsta hjertan röra,
Fast det är sjelf af wild natur;
Ja alla Nymphes sku Er prisa,
Till Eder åra börja sång:
Sjelf Pan med djuren skal sig wisa,
Och hedra Er med dans och språng.

C. A. P.